



مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

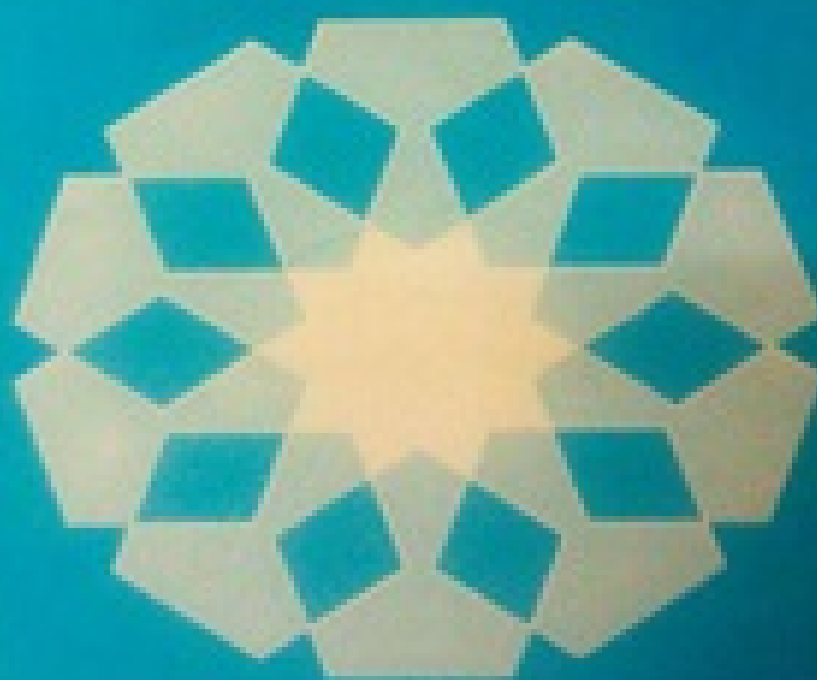
گامی



عمران  
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com  
www. **Ghaemiyeh** .org  
www. **Ghaemiyeh** .net  
www. **Ghaemiyeh** .ir

# اجتهاد و تقلید



به کوشش  
محمد حسین شهری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

# اجتهاد و تقلید

نویسنده:

محمد حسین شهری

ناشر چاپی:

موسسه فرهنگی نبا

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

## فهرست

۵	فهرست
۶	اجتهاد و تقلید
۶	مشخصات کتاب
۶	اشاره
۸	مقدمه
۹	اجتهاد
۹	اشاره
۱۱	اهم شرایط در مسئله «اجتهاد»
۱۷	تقلید
۱۷	اشاره
۲۰	عنصر «تقوا» در تقلید
۲۲	احکام تقلید
۳۰	خود را بیازمائید
۳۱	درباره مرکز

## اجتهاد و تقلید

### مشخصات کتاب

سرشناسه: شهری، محمدحسین

عنوان و نام پدیدآور: اجتهاد و تقلید/ به کوشش محمدحسین شهری

مشخصات نشر: تهران: موسسه بناآ، ۱۳۷۶.

مشخصات ظاهری: ص ۲۴

شابک: ۹۶۴-۹۶۴۳-۰۱-۹:بها: ۱۰۰۰ ریال

یادداشت: گروه سنی "ه" دوره دبیرستان

موضوع: اجتهاد و تقلید

رده بندی کنگره: BP۱۶۷/ش۹الف ۳ ۱۳۷۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۱

شماره کتابشناسی ملی: م ۷۷-۴۳۹۶

ص: ۱

### اشاره

اجتهاد و تقلید

به کوشش

محمدحسین شهری

انتشارات نبأ



بسم الله الرحمن الرحيم

### مقدمه

با توجه به اینکه جوانان عزیز ما یا به سنّ تکلیف رسیده و یا در شرف رسیدن به آن هستند و باید اعمال دینی را از زمان تکلیف کاملاً صحیح و مطابق با شرع مقدّس انجام دهند، در این نوشتار، ابتدا بحث «اجتهاد و تقلید» از کتاب «در جستجوی علم دین» تألیف آیت ا... سید محمد ضیاءآبادی را \_ با تغییری اندک در عبارات \_ عرضه کرده، سپس برای آگاهی اجمالی از مسائل مربوط به اجتهاد و تقلید، احکام مربوط به آن را از رساله توضیح المسائل مرحوم آیت الله بروجردی آورده ایم. به این امید که این مجموعه توانسته باشد کمکی برای جوانان عزیز در ادای فرامین دینی کرده باشد.

انشاء...



هر فرد معتقد به «خدا» و «روز جزا» که به سنّ تکلیف شرعی رسیده باشد، خود را موظّف به فرا گرفتن دستورات آسمانی دین و عمل به آنها می داند تا دچار عذاب خدا و مهالکک پس از مرگ نگردد.

بنابراین از جمله علمی که تحصیل آن بر هر فرد مسلمانی واجب است، علم «فقه» یعنی علم به احکام الهی است؛ یا از طریق «اجتهاد» و یا از طریق «تقلید». یعنی فرد مسلمان یا باید بکوشد تا با به دست آوردن شرایط لازم «اجتهاد» توانای بر استنباط احکام از منابع اصلی آن گردد، و یا با مراجعه به متخصصین در فنّ استنباط و اجتهاد، از احکام مربوط به اعمال خود آگاه شود.

## اجتهاد

## اشاره

معنا و مفهوم اجتهاد به کاربردن منتهای سعی و کوشش

در استنباط و به دست آوردن احکام خدا از روی ادله معتبر شرعی است که عبارتند از: «قرآن»، «حدیث»، «اجماع» و «عقل».

از آنجا که تمامی مسائل مربوط به زندگی انسان، از فردی و اجتماعی، حقوقی و جزایی، سیاسی و اقتصادی، در زمان حال و زمانهای آینده، در شریعت آسمانی اسلامی از جانب خداوند علیم و حکیم، حکمی برای آن مقرر شده و ضمن آیات قرآن و بیانات رسول مکرّم و ائمه معصومین - صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین - به گونه قواعد کلی یا دستور خصوصی ابلاغ شده است. بر مجتهدین است که برای فهم و استنباط آن احکام از کتاب خدا و سنت رسول و عترت (ع) بذل وُسع و کوشش لازم بنمایند.

پس باید توجه داشت که «اجتهاد» به معنای «قانونگذاری» نیست - چه که آن، شأن خدا ربّ العالمین است و بس - بلکه به معنای تَفَحُّص و جستجوی قانون و استکشاف آن از لابلای مدارک مخصوص است، و در تعریف «فقه» می گویند: عبارت از آگاهی از احکام شرعی

فرعی از روی ادله مشروح و مفصل آن است .

به طور حتم باید گروهی از اهل ایمان در مقام تحصیل نیروی «تفقه» و استنباط احکام برآیند تا هم خود بتوانند عمل به وظایف دینی بنمایند و هم معلومات خود را در اختیار دیگر مسلمانان گذارده ، آنها را با وظایف اسلامی خویش آشنا سازند . چنانکه قرآن هم در سوره توبه آیه ۱۲۲ می فرماید :

«پس چرا بسیج نمی شوند از هر طایفه ای گروهی تا بصیرتی در دین کسب کنند و مردم خویش را هنگامی که به سوی آنان باز می گردند ، (با پندهای خود) هشدار دهند ، باشد که آنان از کارهای ناپسند بپرهیزند» .

### اهم شرایط در مسئله «اجتهاد»

هر چند «اجتهاد» در انحصار شخصی یا گروه خاصی نیست ، بلکه این در به روی همه کس باز است ، اما از آن نظر که یک امر تخصصی و فنی است ، طبعاً مانند سایر امور تخصصی احتیاج به طی مراحل مقدماتی و تحصیل شرایط خاص به خود دارد .

بدیهی است کسی که می خواهد در رشته «تفقه» و

استنباط احکام از کتاب و سنت، تخصیص فنی به دست آورد، راهی جز این ندارد که ابتدا علوم مختلفی را که جنبه مقدماتی دارند تحصیل نماید، و آن علوم عبارتند از:

ادبیات عرب، منطق، اصول فقه، با گسترشی که دارد، تفسیر قرآن و شناخت آیات ناسخ و منسوخ و متشابه و محکم؛

«علم الحدیث» یعنی اطلاع از چندین هزار حدیث که در طول متجاوز از سیصد سال از زمان رسول اکرم (ص) تا آغاز غیبت که برای حضرت ولّی عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف - صادر شده است و تشخیص و تمییز اقسام آن از: «صحیح» و «حسن» و «ضعیف» و «موثق»، «مُسند» و «مُرسل» و «متواتر» و «آحاد»؛ و واقع بودن به راه علاج «تعارض» اخبار و اعمال قواعد «إطلاق» و «تقیید»، «تعمیم» و «تخصیص»، «اجمال» و «تبیین» در فهم آیات و روایات؛

و داشتن «علم الرجال» یعنی آگاهی از طبقات روات و شناختن چگونگی حال راویان حدیث از حیث صحّت و فساد در «عقیده مذهبی» و موثق و غیر موثق بودن در

«ضبط» و «نقل» حدیث ؛

و همچنین آشنا بودن با مسائل «اجماعی» و «اختلافی» تا فتوای خلاف اجماع فقها از وی صادر نشود.

و حتی لازم است از تاریخ اسلام و مقتضیات وضع سیاسی زمان امامان (علیهم السلام) و کیفیت صدور احادیث و نقل آن به وسیله راویان ، آگاه باشد و فتاوی فقهای سایر فرق اسلامی را در هر مسئله بداند .

و بالاخره عالم به زمان خویش و آنچه در جهان می گذرد باشد تا موضوعات احکام را آنچنانکه هست بشناسد .

آری به کسی که در این مسیر مقصد عالی قدم برمی دارد ، باید تمامی این علوم عدیده را که تحصیل آن نیازمند زمانی طویل می باشد و جنبه مقدّمی دارند ، برای «تفقه» به قدر کافی تحصیل نماید .

و تازه پس از تحصیل همه این علوم ، نوبت مطلب بزرگ دیگری می رسد که می شود گفت اساسی ترین و اهمّ شرایط در مسئله اجتهاد است و آن به دست آوردن «ملکه استنباط» یعنی آن نیروی عظیم نفسانی است که بر اثر

ممارست و مداومت عملی طولانی در مناظرات علمی و مباحثات تدریسی و تمرینات مکرر در اعمال قواعد کلی در ردّ فروع بر اصول و تضارب آراء و تبادل افکار با صاحب نظران و مجتهدان در میدان گرم و پر شور حوزه های علمیّه و قهرمانان فنّ برهان و جدل پدید می آید و در پی آن یک نوع حالت پختگی و ورزیدگی و قهاریت روحی در تطبیق قواعد کلی بر مسائل جزئی در شخص به وجود می آید .

و در این موقع می شود گفت او یک «فقیه» واقعی و یک «مجتهد» است .

مناسب است در اینجا در باب شرایط اهلیت فتوا مضمون کلام مرحوم شیخ زین الدّین عاملی معروف به «شهید ثانی» \_ قدس الله سرّه الشریف \_ در کتاب «شرح اللمعه» ، کتاب القضاء ، بیاوریم که می فرماید :

علاوه بر لزوم تحصیل علوم ، آنچه رکن عمده در این باب است ، به دست آوردن نیرویی است که به وسیله آن ، شخص عالم ، قادر بر استنباط و ردّ فروع بر اصول باشد ؛ و آن ، موهبتی است که خداوند حکیم بر اساس

اراده حکیمانه اش به هر کدام از بندگانش که سعی و تلاش بسیار و ممارست مستدام از خود نشان دهد اعطا می کند؛ که خود فرموده است: «آنانکه در راه ما بکوشند، ما آنها را به راههای خویش هدایت می کنیم. چه آنکه خدا با نیکوکاران است.»

و همچنین مرحوم شیخ انصاری \_ قدس الله سره الشریف \_ با دارا بودن آن مرتبه بسیار بلند از دقت نظر و عمق تحقیق در مسائل مختلف علمی که مورد قبول همگان است، در مقام ارائه بالا بودن جایگاه «اجتهاد» و توجه دادن به سخت بودن نیل به آن مقام، به دست آوردن آن را سخت تر از جهاد طولانی با دشمن نشان داده و از خدا می خواهد که آن رتبه عظیم را به عنوان یک رزق و موهبت عظمای الهی به او عنایت فرماید! تعبیر آن مرد بزرگ این است:

«خداوند، «اجتهاد» را به ما روزی فرماید! چه آنکه اجتهاد، سخت تر از یک جهاد طولانی است!»

هراس بزرگان از تصدّی مقام «فتوا»!

به خاطر مسئولیت هراس انگیز «مرجعیت» بزرگان از اتقیای علما تا حد امکان از قبول آن استنکاف می کردند و

خود را \_ با وجود داشتن اهلیت کامل \_ از جرگه صاحبان فتوا دور نگه می داشتند . از این باب این قصه را مطالعه فرمائید تا شمه ای از سنگینی بار «مرجعیت» و «افتاء» را احساس نمایید .

وقتی که فقیه نامدار عالی مقام ، مرجع بزرگ شیعه در عصر خویش ، مرحوم حاج شیخ محمد حسن نجفی صاحب تألیف گرانقدر «جواهرالکلام» از دنیا رحلت کرد، در میان علمای صاحب نظر و فقهای حوزه علمیه نجف ، تمام چشمها دوخته شد به سوی شخصیت عظیم فقه و اجتهاد ، مرحوم حاج شیخ مرتضی انصاری ، و همگی متفق بر این شدند که آن بزرگوار به عنوان مرجع کلی معرفتی گشته ، امر زعامت حوزه و ریاست دین عامه مسلمین به دست ایشان سپرده شود .

ولی آن مرد بزرگ از پذیرفتن این امر مهم استنکاف کرد و فرمود : با بودن فرد اعلم از من «سعید العلماء» مازندرانی حق من نیست که متصدی امر «فتوا» باشم !

چون سعید العلماء با شیخ انصاری شریک بحث و درس بوده اند و حضرت شیخ کاملاً به مقامات علمی او



واقف بوده است ، لذا او را به اعلمیّت از خود معرّفی کرد. در آن زمان ، سعیدالعلماء از حوزه خارج شده ، در مازندران اقامت داشته است . لذا کسانی را از نجف به مازندران اعزام کرده ، از آن عالم جلیل کسب تکلیف می کنند . ایشان در جواب می گوید : اگر فرضاً من در گذشته اعلم از شیخ بوده ام ، ولی اشتغال مداوم شیخ در حوزه به درس و بحث و دور افتادن من از حوزه و متارکه مناظرات علمی ، رتبه ما را عکس سابق کرده ، و الحال ، جناب شیخ اعلم از من است و برای تصدّی مقام مرجعیت و فتوا اولی و احقّ از من !

و پس از این جریان بود که مرحوم شیخ مرتضی انصاری \_ اعلی الله مقامه الشریف \_ احساس وظیفه شرعی کرده ، اظهار فتوا نمود و عملاً نشان داد که تصدّی مقام «افتاء» یک تکلیف الهی است که به هنگام حصول شرایط ، در عمل به آن باید اقدام گردد .

### تقلید

### اشاره

معنا و مفهوم تقلید عبارت است از : «مراجعه افراد غیر وارد در مسائل تخصّصی به افراد متخصّص» .

هر کس در یک رشته از رشته های علمی و فنی تخصص و اطلاع کافی نداشته باشد و در جریان زندگی نیاز به امری از امور مربوط به آن علم پیدا کند ، طبعاً به افراد متخصص در آن علم مراجعه می کند و از آنها نظرخواهی نموده ، طبق آن عمل می کند . و از این روش در اصطلاح علمی و فقهی تعبیر به «تقلید» می کنند .

بدیهی است این معنا از «تقلید» از ضروریات زندگی اجتماعی بشری است که بدون آن ، نظام حیاتی انسانها در اندک مدتی رو به اختلال رفته ، از هم خواهد پاشید .

چه آنکه این واقعیت بر همه کس روشن است که هیچ فردی \_ به طور عادی \_ ممکن نیست در تمام رشته های علوم مورد نیاز بشر ، اطلاعات کافی در حد «تخصص» داشته باشد . و فرضاً که افرادی بسیار پر استعداد و زحمتکش در چند رشته از علوم به حد تخصص رسیده و صاحب نظر شده باشند ، باز همانها در رشته های دیگر علمی ، نیاز به تقلید \_ یعنی مراجعه به متخصصان و صاحب نظران در آن رشته ها \_ خواهند داشت .

از باب مثال ، یک فرد متخصص در رشته پزشکی که

تخصیص در رشته مهندسی ساختمان ندارد، در صورت نیاز به نقشه مطلوب برای احداث یک ساختمان، چاره ای جز مراجعه به یک فرد متخصص در رشته مهندسی ندارد. همانگونه که آن فرد متخصص در رشته مهندسی نیز به هنگام عروض بیماری حلق و گوش و بینی، ناگزیر از مراجعه به پزشک متخصص در علاج بیماری مزبور می باشد.

توجه می فرمائید که این مراجعه، یک برنامه مستمر جاری در حیات اجتماعی مردم در هر عصر و زمانی و در هر منطقه و مکانی بوده و هست و باید باشد.

قرآن کریم هم در مقام ارشاد به همین روش عقلایی اشاره کرده می فرماید:

«اگر نمی دانید، از اهل اطلاع سؤال کنید» (نحل/۴۳، انبیاء/۷)

به این ترتیب، «اصل تخصص» نه تنها در مورد مسائل دینی، بلکه در همه مسائل مربوط به زندگی اجتماعی، از سوی «قرآن» به رسمیت شناخته شده و اتکا بر آن در تمام زمینه ها مورد تأکید قرار گرفته است. و روی این اصل

مسلم «عقلی» و «قرآنی» بر امت اسلامی لازم است در هر عصر و زمانی، افراد متخصص و صاحب نظر در همه زمینه های «علمی»، «صنعتی»، «اقتصادی»، «سیاسی» و دیگر امور مورد نیاز به اقتضای زمان، داشته باشند تا افراد غیر متخصص به هنگام نیاز، به آنها مراجعه نمایند.

### عنصر «تقوا» در تقلید

یکی از افتخارآمیزترین اموری که در مسئله «تقلید در احکام دینی» در مکتب مقدس «تشیع» اعتبار و لحاظ آن به طور لزوم و وجوب شرط شده است، موضوع «تقوا» و «وَرَع» و ملکه «ترک هوی» و «خوف از خدا» است که باید شخص فقیه و مجتهد دارا باشد تا تقلید از وی جایز باشد.

از حضرت امام صادق (ع) منقول است که:

«هر کدام از فقها که قادر بر نگهداری خویش باشد، دین خود را حفظ کند، مخالف هواهای نفسانی خویش و مطیع و فرمانبر مولای خود باشد، عوام مردم می توانند از او تقلید کنند.»

معلوم می شود تنها دارا بودن «ملکه اجتهاد» و تخصص در استنباط احکام الهی، کافی نیست که فردی یا گروهی

در مسائل دینی خود تکیه به فتوای آن مجتهد کرده و از رأی او تبعیت نمایند! چه آنکه ممکن است او در عین داشتن قدرت استنباط احکام از کتاب و سنت، دارای ضعف اراده و سستی همت در مقابل تمایلات «نفس اماره بالسوء» بوده و با آنهمه علم و آگاهی از معارف و احکام، مجذوب جلوه گریهای دنیای فریبنده مگار گردد و اتباع «هوی» را بر اطاعت «مولا» مقدم دارد. لذا بر توده مردم که موظف به تقلید از فقیه در مسائل احکام دین خود می باشند، لازم است همانگونه که فحص و جستجو از افراد واجد شرط اجتهاد و تخصص در فن استنباط احکام می کنند، همچنان لازم است با جدّ و اهتمام شدید در مقام فحص از این باشند که شخص مجتهدی که می خواهند از او تقلید در احکام دین خود بنمایند، دارای ملکه تقوا و صیانت نفس و ترک هوی نیز باشد. و در صورت عدم و نداشتن این فضیلت علیا، حق تقلید از او را ندارند اگر چه در درجه اعلاّی از علم و اجتهاد و تخصص فنی استنباط احکام باشد.

ص: ١٧

احكام تقليد

مسأله ۱\_ عقیده مسلمان با اصول دین باید از روی دلیل باشد و نمی تواند در اصول دین تقلید نماید یعنی بدون دلیل گفته کسی را قبول کند. ولی در احکام دین باید یا مجتهد باشد که بتواند احکام را از روی دلیل به دست آورد، یا از مجتهد تقلید کند، یعنی به دستور او رفتار نماید، یا از راه احتیاط طوری به وظیفه خود عمل نماید، که یقین کند تکلیف خود را انجام داده است، مثلاً اگر عدّه ای از مجتهدین عملی را حرام می دانند و عدّه ای دیگر می گویند حرام نیست، آن عمل را انجام ندهد، و اگر عملی را بعضی واجب و بعضی مستحب می دانند، آن را به جا آورد. پس کسانی که مجتهد نیستند و نمی توانند با احتیاط عمل کنند، واجب است از مجتهد تقلید نمایند.

مسأله ۲\_ تقلید در احکام، عمل کردن به دستور مجتهد است. و از مجتهدی باید تقلید کرد که مرد و بالغ و عاقل و شیعه دوازده امامی و حلال زاده و زنده و عادل باشد. و عادل کسی است که کارهایی را که بر او واجب است به جا آورد و کارهایی را که بر او حرام است ترک کند، که اگر از اهل محل یا همسایگان او یا کسانی که با او معاشرت دارند

حال او را پرسند ، خوبی او را تصدیق نمایند . و نیز مجتهدی که انسان از او تقلید می کند باید اعلم باشد ؛ یعنی در فهمیدن حکم خدا از تمام مجتهدهای زمان خود استادتر باشد .

مسأله ۳\_ مجتهد و اعلم را از سه راه می توان شناخت : اوّل آنکه خود انسان یقین کند ، مثل آنکه از اهل علم باشد و بتواند مجتهد و اعلم را بشناسد . دوّم آنکه دو نفر عالم عادل که می توانند مجتهد و اعلم را تشخیص دهند ، مجتهد بودن یا اعلم بودن کسی را تصدیق کنند ، به شرط آنکه دو نفر عالم دیگر با گفته آنان مخالفت ننمایند . سوّم آنکه عدّه ای از اهل علم که می توانند مجتهد و اعلم را تشخیص دهند و از گفته آنان اطمینان پیدا می شود ، مجتهد بودن یا اعلم بودن کسی را تصدیق کنند .

مسأله ۴\_ اگر شناختن اعلم مشکل باشد ، باید از کسی تقلید کند که گمان به اعلم بودن او دارد ، بلکه اگر احتمال ضعیفی هم بدهد که کسی اعلم است و بداند دیگری از او اعلم نیست ، باید از او تقیید نماید . و اگر چند نفر در نظر او اعلم از دیگران و با یکدیگر مساوی باشند ، باید از یکی از



آنان تقلید کند . ولی چنانچه یکی از آنان پرهیزکارتر باشد ، باید از او تقلید نماید .

مسأله ۵\_ به دست آوردن فتوا ، یعنی دستور مجتهد ، چهار راه دارد : اوّل : شنیدن از خود مجتهد . دوم : شنیدن از دو نفر عادل که فتوای مجتهد را نقل کنند . سوم : شنیدن از کسی که انسان به گفته او اطمینان دارد . چهارم : دیدن در رساله مجتهد ، در صورتی که انسان به درستی آن رساله اطمینان داشته باشد .

مسأله ۶\_ تا انسان یقین نکند که فتوای مجتهد عوض شده است ، می تواند به آنچه در رساله نوشته شده عمل نماید . و اگر احتمال دهد که فتوای او عوض شده جستجو لازم نیست .

مسأله ۷\_ اگر مجتهد اعلم در مسأله ای فتوی دهد ، مقلد آن مجتهد یعنی کسی که از او تقلید می کند نمی تواند در آن مسأله به فتوای مجتهد دیگر عمل کند . ولی اگر فتوی ندهد و بفرماید احتیاط آن است که فلان طور عمل شود ، مثلاً- بفرماید احتیاط آن است که در رکعت سوم و چهارم نماز سه مرتبه تسبیحات اربعه \_ یعنی سبحان الله و

الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر \_ بگویند ، مقلد باید یا به این احتیاط \_ که احتیاط واجبش می گویند \_ عمل کند و سه مرتبه بگوید ، و یا به فتوای مجتهدی که علم او از مجتهد اعلم کمتر و از مجتهدهای دیگر بیشتر است عمل نماید ، پس اگر او یک مرتبه گفتن را کافی بداند ، می تواند یک مرتبه بگوید . و همچنین است اگر مجتهد اعلم بفرماید مسأله محل تأمل یا محل اشکال است .

مسأله ۸\_ اگر مجتهد اعلم بعد از آنکه در مسأله ای فتوا داده احتیاط کند ، مثلاً بفرماید ظرف نجس را که یک مرتبه در آب کر بشویند پاک می شود ، اگر چه احتیاط آن است که سه مرتبه بشویند ، مقلد اونمی تواند در آن مسأله به فتوای مجتهد دیگر رفتار کند ، بلکه باید یا به فتوا عمل کند ، یا به احتیاط بعد از فتوا که آن را احتیاط مستحب میگویند عمل نماید .

مسأله ۹\_ اگر مجتهدی که انسان از او تقلید می کند ، از دنیا برود باید از مجتهد زنده تقلید کرد . ولی کسی که در مسأله ای به فتوای مجتهدی عمل کرده ، اگر بعد از مردن مجتهد در آن مسأله به فتوای مجتهد زنده رفتار نکرده

باشد ، می تواند در آن مسأله به فتوای مجتهدی که از دنیا رفته باقی باشد ، اگر چه احتیاط مستحب آن است که به فتوای مجتهد زنده رفتار نماید .

مسأله ۱۰\_ اگر در مسأله ای به فتوای مجتهدی عمل کند و بعد از مردن او در همان مسأله به فتوای مجتهد زنده رفتار نماید ، دوباره نمی تواند آن را مطابق فتوای مجتهدی که از دنیا رفته است انجام دهد . ولی اگر مجتهد زنده در مسأله ای فتوی ندهد و احتیاط نماید و مقلد مدّتی به آن احتیاط عمل کند ، دوباره می تواند به فتوای مجتهدی که از دنیا رفته عمل نماید . مثلاً اگر مجتهدی گفتن یک مرتبه *سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ* را در رکعت سوم و چهارم نماز کافی بداند و مقلد مدّتی به این دستور عمل نماید و یک مرتبه بگوید ، چنانچه آن مجتهد از دنیا برود و مجتهد زنده احتیاط واجب را در سه مرتبه گفتن بداند و مقلد مدّتی به این احتیاط عمل کند و سه مرتبه بگوید ، دوباره می تواند به فتوای مجتهدی که از دنیا رفته برگردد و یک مرتبه بگوید .

مسأله ۱۱\_ مسائلی را که انسان غالباً به آنها احتیاج دارد

واجب است یاد بگیرد .

مسأله ۱۲\_ اگر برای انسان مسأله ای پیش آید که حکم آن را نمی داند ، چنانچه ممکن است ، باید صبر کند تا فتوای مجتهد اعلم را به دست آورد . و اگر ممکن نیست باید به فتوای مجتهدی که علم او کمتر از مجتهد اعلم و بیشتر از مجتهدهای دیگر است عمل کند ، یا اگر می تواند از راه احتیاط وظیفه خود را انجام دهد .

مسأله ۱۳\_ اگر کسی فتوای مجتهدی را به دیگری بگوید ، چنانچه فتوای آن مجتهد عوض شود لازم نیست به او خبر دهد که فتوی عوض شده ، ولی اگر بعد از گفتن فتوا بفهمد اشتباه کرده ، در صورتی که ممکن باشد باید اشتباه را برطرف کند .

مسأله ۱۴\_ اگر مکلف مدتی اعمال خود را بدون تقلید انجام دهد ، در صورتی اعمال او صحیح است که با فتوای مجتهدی که وظیفه اش تقلید از او بوده یا با فتوای مجتهدی که فعلاً باید از او تقلید کند مطابق باشد ، یا از راه دیگری بفهمد که به وظیفه واقعی خود رفتار کرده است .



## خود را بیازمائید

۱\_ اجتهاد را معنا کنید؟

۲\_ اساسی ترین شرط اجتهاد بعد از کسب علوم چیست؟

۳\_ بغیر از تخصص در استنباط احکام برای مجتهد چه عنصر دیگری شرط اساسی است؟

۴\_ معنای تقلید چیست؟ توضیح دهید.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریان‌های اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می‌نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: [www.ghaemiyeh.com](http://www.ghaemiyeh.com)

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه



بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می  
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه  
اول

وب سایت: [www.ghbook.ir](http://www.ghbook.ir)

ایمیل: [Info@ghbook.ir](mailto:Info@ghbook.ir)

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹



مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

# گامی

WWW



برای داشتن کتابخانه های تخصصی  
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

**[www.Ghaemiyeh.com](http://www.Ghaemiyeh.com)**

[www.Ghaemiyeh.net](http://www.Ghaemiyeh.net)

[www.Ghaemiyeh.org](http://www.Ghaemiyeh.org)

[www.Ghaemiyeh.ir](http://www.Ghaemiyeh.ir)

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

